

Setkali jste se už někdy ve vaší vícejazyčné výchově
s tvrzením, které vás znejistělo?

Představujeme vám e-book s názvem

mýty o vícejazyčnosti

Autorkou Průvodce vícejazyčnou výchovou je
Kateřina Spiess-Velčovská.

**V tomto e-booku hledáme odpovědi na reakce, komentáře
či tvrzení k vícejazyčné výchově, které umí potrápit.
A je jedno, zda jde o dobře míněnou radu či neuvážený výrok.**

V následujících tezích jde hlavně o předsudky.

Jsou pravdivé či nikoliv?

Pojďme blíže prozkoumat devět různých výroků.

1.EDICE (2021)

OBSAH

	Strana
Vícejazyčnost je pro děti matoucí, zatěžuje je.	3
Vícejazyčné děti neví, kam patří.	4
Vícejazyčnost způsobuje poruchy řeči.	6
Vícejazyčné děti jsou více agresivní, protože nerozumí.	8
Vícejazyčné děti jsou celkově inteligentnější.	10
Děti s postižením by neměly vyrůstat ve vícejazyčném prostředí.	12
Pokud dítě jazyk odmítá, je lepší s tím přestat.	14
Mluvte s dětmi jazykem ze školy, i když ho dobře neumíte.	16
Vícejazyčné děti jsou popletené, neumí se vyjadřovat.	18

Ke zpracování témat došlo mezi 26. květnem až 21. červencem 2021. Aktuálně připravujeme novou edici. Podněty pro zpracování dalších mýtů zasílejte na mail: info@ceskaskolarheinmain.de



MÝTUS Č. 1

Vícejazyčnost je pro děti matoucí, zatěžuje je.

Nálepka, se kterou se kdokoliv z nás již určitě setkal.

Moje osobní zkušenost je, že toto tvrdí většinou lidé, kteří s vícejazyčností nemají osobní zkušenost. Tento mýtus pochází ze starých vědeckých studií z poloviny 20. století. Byl již mnohokrát vyvrácen a přece se drží!

Ano, jednojazyčné, tzv. monolingvní, děti se nemusí ve stejný čas vypořádat s množstvím jazyků, nemá to však vliv na rychlost osvojení si mateřštiny. **Moderní studie a zkušenosti dokonce dokazují, že všechny děti jsou schopné se učit více jazyků** a to včetně dětí, které jsou vývojově opožděné nebo byly u nich diagnostikovány poruchy učení.

A proč si dovolím toto tvrdit?

Obecně není pro vědu snadné shodnout se na jedné studii, každý lingvista přináší odlišný pohled na problematiku. V mém příspěvku se opírám o tvrzení švýcarského lingvisty prof. Grosjeana a výklad Dr. Andreevy z mnichovské univerzity.

Dle nich **se proces myšlení vyvíjí dříve než řeč**. Později se to srovná, vyvíjejí se paralelně a navzájem se ovlivňují. **Dosavadní vědecké studie nepotvrzují přímou souvislost v rychlosti osvojení si mateřštiny u jednojazyčných či vícejazyčných dětí. Každý člověk je originál a potřebuje svůj čas.** Později může začít hovořit i monolingvní dítě. Více jazyků na to vliv nemá.

Vícejazyčnost zkrátka nezatěžuje.



MÝTUS Č. 2

Vícejazyčné děti neví, kam patří.

Setkali jste se už někdy s výrokem: „**Vícejazyčné děti neví, kam patří.**“?

Já osobně ano a to před narozením svých dětí.

Pár lidí mělo potřebu varovat mě, že synovi vytvořím dva světy a on chudák nebude vědět, kam patří. Je to tak opravdu?

Posvíťme si na tento mýtus - osobně zde totiž vidím dvě roviny.

První rovina je otázka mojí osobní pozice.

Příklad: „Ten tvůj Daniel se chová v angličtině tak sebevědomě, ale v češtině působí zakřiknutě.“ O čem to vypovídá?

Další příklad:

V cizině Pavla neustále poukazuje na to, co v Čechách dělají lépe, jak je tam lepší školství, zdravotnictví... a když přijede do Čech, aktivně se v rodině účastní nadávání na politiku, jak řemeslníci nic neumí, jaká absurdní rozhodnutí udělaly zase úřady...

Jaký obraz předává svému dítěti?

V obou případech by se rodič měl v první řadě zamyslet sám nad sebou.

Ví sám, kam patří? Jaký vztah mají ke své mateřštině a k zemím, resp. jazykům, ve kterých jeho dítě vyrůstá? Jaké vzorce přístupu, chování a jednání předává svým dětem? Chová se v češtině sebejistě, nebo zprostředkovává strach, nejistotu, ba dokonce se za svou řeč stydí?

Rodiče jsou vzory. Vždy by měli být pro své děti čitelní a uvědomit si, že nepředávají pouze řeč, ale celý balík dalších dovedností, které vícejazyčnou výchovu jako celek ovlivní.



Druhá rovina vyplývá ze situace.

Anička mluví italsky s tetou a řecky s babičkou. Na tetu je drzá a na babičku milá. Neznalí situace komentují: „Ta Anička jsou dva v jednom. Chová se jinak v italštině a jinak v řečtině.“

Jenže přítomní posuzují pouze Aničku a nevidí situaci komplexně. Nevšimli si totiž, že babička se k Aničce chová vždy hezky a teta si z ní při každém setkání utahuje! No, koho by to bavilo?

Změna, nebo chcete-li úprava chování, bývá reakcí na individuální situaci. Přirozená reakce člověka je přizpůsobovat se aktuálním a naprosto konkrétním situacím.

Popřemýšlejme o tom, jak se chováme k dítěti. Pokud chci s dítětem mluvit, zpomalím a zjemním hlas, dřepnu si k němu, zkrátka snížím se na jeho úroveň. Nejsem rozpolcená osobnost.

Takže pozor, abychom my nebo naše okolí náhodou neměřili dvojím metrem. A nehledali zbytečně problémy tam, kde nejsou.

Vícejazyčnost nezpůsobuje krizi identity.

Chováme-li se jinak, reagujeme pouze na konkrétní situaci. A pokud někdo obdobné 'diagnózy' přisuzuje vícejazyčně vychovávaným dětem, pak by se měl zamyslet spíše nad sebou samým a svým vlastním postojem k vícejazyčnosti.



MÝTUS Č. 3

Vícejazyčnost způsobuje poruchy řeči.

Ve třetí kapitole si na paškál vezmeme přesvědčení, že **vícejazyčnost způsobuje poruchy řeči.**

Tolik lidí to řeší!

V horším případě dokonce, pokud něco není podle našich představ, přepadne i nás vysvětlení obdobného ražení.

Hlavně se uklidněte, toto je běžný scénář.

Oba rodiče se rozhodnou děti vychovávat vícejazyčně. Těší se, jak to bude skvělé. Až nastane bod, kdy něco nejde.

Třeba když dítě nezačne dostatečně brzy/rychle/souvisle či dokonale mluvit.

Vždy se objeví něco, co může vyvolat pochyby v nás či okolí.

- „Ten váš Daneček vůbec nemluví.“
- „Náš Ludvík pořád opakuje stejných pět slov.“
- „Vaše Tereška komolí slova víc než sousedovic Pepík!“ (A co teprve, když něco takového slyšíte třeba od učitelky ve škole!)

Zásadní je uvědomit si, kdo nás na to upozorňuje.

Není to shodou okolností někdo, kdo nemá s vícejazyčností zkušenosti? Někdo, kdo není s tématem dostatečně obeznámen? Nejsme to náhodou jen my, kdo vidí problém?

Jak je to s objektivitou rodičů, asi všichni tušíme. **Naše očekávání často ani nemusí být reálná, přesto na nich trváme.** Navíc se výborně umíme zaměřovat na to, co dítě neumí. Prostě fixujeme konkrétní problém a nenapadne nás podívat se na celek.



Nejste-li si jistí, zkuste vývoj dítěte začít vnímat komplexně.

Zjednodušeně řečeno – pokud si myslíte, že vaše dítě koktá, není to třeba jen proto, že se nemůže v češtině vymáčknout, ale v jiném jazyce mu to jde dobře? Třeba potřebuje jen svůj čas. Věděli jste, že například u dětí ve věku 2–5 let (plus mínus) je zadržávání v řeči obecně normální?

Pokud by tady nějaká porucha řeči byla, deficity by se objevily i v dalším jazyce a dokonce i v dalších vývojových oblastech. Roli mohou sehrát motorické, genetické, psychické faktory, traumata, poruchy zraku či sluchu – cokoliv jiného. Ale vícejazyčnost ne.

Vědci srovnávali v různých studiích poruchy řeči u monolingvních i vícejazyčných dětí.

Žádný výsledek neprokázal, že by na vině byla vícejazyčnost.

Pokud máte pochyby, hlavně zklidněte nejdříve sami sebe a pokuste se přestat fixovat na 'problém'.

Všímejte si okolních projevů. Pokud budete i přesto váhat, navštivte dětského lékaře nebo ještě lépe logopeda. Ale pozor – **najděte si odborníka, který má zkušenosti s vícejazyčnými dětmi**, má tedy adekvátní srovnání a nevychází jen z knížek – třeba i mnoho let starých.

I mistr tesař se totiž může utnout a svou chybnou diagnózou zablokovat vaši vícejazyčnou výchovu. A to by byla velká škoda!



MÝTUS Č. 4

Vícejazyčné děti jsou více agresivní, protože nerozumí.

Když jsem byla těhotná se svým prvním synem, sousedka mě v dobré víře varovala, že bych na dítě neměla mluvit česky, **protože vícejazyčné děti jsou více agresivní.**

A jelikož jsem na tento názor ve své praxi párkrát narazila opětovně, začala jsem se pít po důvodech.

- Za prvé mi přišlo zvláštní, že jsem na toto **tvrzení častěji narážela v zemích, které poskytují domov emigrantům.**
- Za druhé mě uklidnilo, že se o vysvětlení zasazují hlavně psychologové.

A to byl už dobrý směr pro hledání prapůvodu tohoto předsudku.

Lidé opouštěli a opouštějí své domovy z různých důvodů. Ty šťastnější jsou práce, láska, dobrodružství... Pokud však do zahraničí odcházejí z ekonomických, nebo dokonce politických důvodů, bývají poznamenáni velmi náročnou životní zkušeností – **a co teprve jejich děti!**

Opustit dobře známý domov, kamarády a rodinu za ne zrovna jednoduchých podmínek musí být stresující zážitek. Děti bývají vylekané, traumatizované, často frustrované. A k tomu ještě tolik nového – prostředí, vůně, lidé, hudba, kultura, řeč... Zákonitě může docházet k fyzickému přetlaku a nikdo by se snad nedivil, kdyby na řadu přišly také pěsti. **A přesně zde najdeme také prapůvod tohoto mýtu.**

Podívejme se však na problém trochu obecněji.



Před staletími si nespokojení sousedi dali pěstí a byl klid. Dnes nás dennodenně média zásobují senzacemi o projevech agrese na druhé půli zeměkoule. A co teprve, když jde o děti – navíc z jiné země, národa, etnika! Okamžitě se řeší, kdo agrese zavinil a jak ji odstranit.

Má to však opravdu co dočinění s vícejazyčností?

Samozřejmě, že ne!

Odpověď nabízí vývojová psychologie.

Kdo z nás nezažil našťvané děti, hlavně tedy v předškolním věku.

Cílem výchovy je děti naučit agrese rozpoznat a naučit se ji usměrnit. Vždyť vnitřní prudkost může být zdrojem energie a motivace. Pomáhá překonávat vlastní hranice nebo může působit jako ventil i obranný štít.

Když se to správně uchopí, nemusí to být strašák.

Je to jako se vším – nehledejme problémy tam, kde nejsou.

Dětem někdy stačí ponechat prostor svobodně se vyvíjet a nám by někdy stačilo vyhýbat se hloupým komentářům.



MÝTUS Č. 5

Vícejazyčné děti jsou celkově inteligentnější.

Tvrdil vám už někdo, že **vícejazyčné děti jsou více inteligentní?**
Dobře se to poslouchá, že ano?

Už několik let se vědci snaží v různých odstupech porovnávat v inteligenčních testech jednojazyčné a vícejazyčné děti. Na konkrétním výsledku testů se jim sice nedaří jednomyslně shodnout, ale něco zajímavého pro nás odhalili.

S určitostí lze říci, že testy neprokázaly, že by vícejazyčné děti měly vyšší IQ. Obrovský rozdíl však výzkumy odhalily v kognitivních dovednostech.

Zjednodušeně řečeno jde o to, jak u dětí fungují poznávací procesy. Tedy vše, co souvisí se zpracováním informací a vůbec lidským chápáním.

Mozek vícejazyčných dětí totiž pracuje trošičku jinak.

Naše děti jsou schopné vnímat perspektivu z různých úhlů, dokáží přemýšlet abstraktněji, jsou více empatické a citlivěji rozlišují jazyky. Navíc mají značně posílené tzv. multitaskingové schopnosti, což znamená, že je pro ně jednodušší vykonávat více úkonů najednou.

Vícejazyčným dětem totiž přepínání mezi jazyky nabízí dlouhodobě funkční tréninkový prostor, takže děti se naučí velmi brzy potlačovat nerelevantní situace a soustředit se na to důležité. Prostě mozek vícejazyčně vychovávaných lidí umí pracovat efektivněji.



A ještě jedna zajímavá souvislost se podařila vědcům doložit.

Čím dokonaleji vícejazyčné děti ovládají dva a více jazyků, tím preciznější, rychlejší a lepší je jejich výše zmíněný kognitivní vývoj.

A to už teda vůbec není špatné, co myslíte?

Nicméně, tento výrok si neidealizujme a hlavně se obloukem vyhněme zobecňování. Jedna věc jsou výsledky studií a druhá je nastavení konkrétního dítěte, jeho charakter a samozřejmě prostředí, ve kterém vyrůstá.

Na závěr přidávám k zamyšlení – pokud by na tomto předsudku něco bylo, pak by přece vícejazyčné státy měly mnohem vyšší počet inteligentních lidí. Nemyslím si, že by například v Asii, ve Švýcarsku nebo konkrétně třeba v Nigérii žila přemíra Einsteinů. A proč zmiňuji Nigérii? Protože v této zemi je úředně registrováno více než 410 jazyků.



MÝTUS Č. 6

Děti s postižením by neměly vyrůstat ve vícejazyčném prostředí.

Myslíte, že schopnost naučit se více jazyků na mateřské úrovni, se týká pouze zdravých dětí? A setkali jste se někdy s tvrzením, že **děti s postižením by neměly vyrůstat ve vícejazyčném prostředí?**

Pojďme si nejprve **definovat, koho v našem případě označíme za dítě s postižením.** Pro účely tohoto článku navrhuji zahrnout děti se sluchovým postižením a děti s Downovým syndromem.

Ještě asi tak před 10 lety se odborníci přikláněli k názoru, že vícejazyčnost by mohla mít na skupinu 'jinakých' dětí negativní dopad. Dnešní výsledky dlouhodobých šetření dokládají, že **každý člověk je z hlediska biologie schopen být vícejazyčný a praxe opakovaně dokazuje, že to možné taky je.**

Podívejme se nejdříve na **děti se sluchovým postižením.**

Zde je třeba si uvědomit, že každá země má vlastní národní znakový jazyk. Což znamená, že znakový jazyk německý je jiný než český nebo třeba anglický. Dá se v takovém případě vůbec vícejazyčná výchova praktikovat?

Odpověď jsem hledala přímo u Asociace hluchoněmých v Německu a získala jasnou odpověď:

„Vícejazyčnou výchovu stoprocentně doporučujeme – ať už jazykem mluveným, znakovým nebo jeho kombinací. Důležité je dítěti zprostředkovat intenzivnější síť podnětů, jak jazyky trénovat. V ideálním případě je vhodné do procesu zavést všechny smysly, aby byla komunikace autentická. Zvýší se tím šance na úspěch.

A vůbec – rodiny s hluchoněmými členy bývají přece vždy vícejazyčné. Tak proč by to mělo u jejich dětí fungovat jinak?"



A co **děti s Downovým syndromem?**

Odpověď vás možná překvapí – je podobná!

Vědecké výzkumy ukazují, že například řečová schopnost se u dětí s mentální retardací, které jsou vícejazyčné, vyvíjí stejně postupně jako u jednojazyčných dětí. Rozdíl je jen v tempu.

Děti s Downovým syndromem potřebují více zapracovat na motorice mluvidel, trénovat intenzivněji výslovnost a častěji vše opakovat. Doprovodné jevy syndromu sice jazykový vývoj ovlivňují, avšak nebrzdí ho. Zároveň odborníci upozorňují, že pokud se rodina vědomě rozhodne dítě s trizomií vícejazyčně nevychovávat, bude z jeho života už navždy eliminovat důležité okamžiky. Pokud dítě nebude znát komunikační jazyk rodiny, dítě se některých aktivit zkrátka nebude moci vědomě účastnit.

Rodičovská 'ohleduplnost' nakonec způsobí, že za A: dítě nebude vyrůstat v přirozeném prostředí své rodiny, a za B: jeho nejbližší mu tímto krokem budou nepřetržitě dávat najevo, že je prostě jiné. A přesně za tento nesoulad nebude moci onemocnět, ale bojácný postoj rodiny.

Jinými slovy, vícejazyčně vychovávat lze také děti se specifickými potřebami.

Je to o rodičích a okolí, nikoliv o dětech.

(A pozor, tímto výrokem nesoudím. Každý rodič si musí zvážit, co od života chce, na co se sám cítí a co je schopen pro dosažení cíle podniknout.)

I děti s postižením jsou schopné naučit se více jazyků, pokud jim my umíme vytvořit optimální podmínky přizpůsobené jejich věku, individuální situaci a osobnostním předpokladům. Pokud se v těchto případech rodiče rozhodnou pro vícejazyčnou výchovu, je to jenom dobře. Názor odborníků, kteří s takovými dětmi zkušenosti mají, totiž je, že **jim vícejazyčná výchova může poskytnout ojedinělou šanci k vytvoření velkého množství specifických situací, díky nimž budou tyto děti moci rozvíjet další vývojové oblasti.**

Takže – stačí nemalovat čerta na zed!



MÝTUS Č. 7

Pokud dítě jazyk odmítá, je lepší s tím přestat.

Zažili jsme – nebo zažijeme – to všichni. Na dítě mluvíme láskyplně mateřským jazykem a ono zarytě odpovídá pouze tím většinovým. A pak se odněkud objeví dobře míněná rada:

„Vždyť to dítě váš jazyk odmítá! Bylo by lepší, kdybyste s vícejazyčnou výchovou přestali.“

Připomíná vám tato situace něco?

Někteří nad poznámkou tohoto typu mávnou rukou a jiné to začne nahlodávat. Existuje spousta rodičů, kteří tolik touží zařadit se co nejrychleji do nové společnosti v zahraničí, až se asimilují (nikoliv integrují)... a dítě dokonce přestanou vychovávat vícejazyčně. Prosadí se jejich touha maximálně splynout s davem.

V první řadě je třeba si uvědomit, že pokud dítě jazyk odmítá, není důvod k panice. Je to přirozený jev. **Malé děti nemají potřebu být individualisté, chtějí se stát součástí širší společnosti. A mateřský jazyk, který je v menšinové pozici a není tolik slyšet, jim jaksí nezapadá do konceptu. Tak proč by jej měly používat?**

První fáze odmítání se objeví většinou v době, když dítě nastupuje do jeslí nebo do školky. Většinový jazyk dítě zažije v širších souvislostech, začne ho vnímat jako klíčový pro vlastní socializaci a interakci v kolektivu lidí.

Dá se s tím něco dělat?

- Klíčový je postoj rodiny, **pokuste se zvýšit prestiž mateřského jazyka na všech frontách.** Ukažte dítěti, jak je vaše mateřština krásná. Jak důležitou roli hraje v rámci rodiny a jak důležitá je pro život venku. Poskytujte dítěti pozitivní zpětnou vazbu a oceňujte jeho schopnosti spojené s vícejazyčností. Obecně je v této fázi vždy přínosné umět vynést rodný jazyk na vrchol důležitosti a zájmu – doma i venku.



- **Držte se laskavé důslednosti!** A nebojte se! I když vaše dítě bude odpovídat většinovým jazykem, bude vaši mateřštinu nadále nasávat. Jeho jazykové dovednosti a schopnosti se budou rozvíjet a zlepšovat, pokud vytrváte. Hlavně se vyvarujte opravování, nucení správně se vyjadřovat a zapomeňte na jakékoliv negativní komentáře.
- Pokud se vám podaří zvýšit prestiž vaší menšinové mateřštiny a dítěti budete nabízet dostatek pozitivních zážitků (klíčová je jeho interakce, hrajte si spolu!), uvidíte, že **v dlouhodobém horizontu se fáze odmítání začnou zkracovat až v ideálním případě vymizí.**

PS1: Hlavně se nelekejte, pokud se takové fáze vrátí. Je to normální a 'nechci' se ve vícejazyčné výchově ještě párkrát zopakuje.

PS2: Pokud by vás přece jen napadlo s vícejazyčností skoncovat, položte si jednoduchou otázku: „Pokud vaše dítě bude trucovitě odmítat čištění zubů, vyhovíte mu?“



MÝTUS Č. 8

Mluvte s dětmi jazykem ze školy, i když ho dobře neumíte.

Možná s tím někteří osobní zkušenost máte, možná jste o podobných případech jen slyšeli.

Rodiny se přestěhují i s dětmi do zahraničí, majoritní jazyk dobře neovládají a najednou slyší třeba od učitelů, vychovatelů nebo dokonce lékařů rady typu:

„Mluvte raději s dětmi jazykem, kterým se mluví ve škole/školce, ne tím svým mateřským.“

Tento předsudek je zakořeněn docela pevně, ačkoliv byste svým dětem prokázali medvědí službu.

- **Doma potřebují naši nejmenší zažít bohatý jazykový vzor**, který je naučí bez zábran komunikovat se všemi členy rodiny (i té širší).
- **Děti nepotřebují zažít neschopnost rodičů správně se vyjádřit a nasávat špatnou gramatiku, výslovnost, chybné jazykové struktury aj.**
- A také mějte na paměti, že časem se váš rodný jazyk stane menšinovým a pak budete už pozdě bycha honit a složitě hledat příležitosti, jak posilovat první mateřský jazyk.

V komunikaci s dětmi bychom přednostně měli užívat jazyk pro nás nejpohodlnější.

Právě po přestěhování do zahraničí jazyk dětem poskytuje jistotu a dokonce také ventil. Novot v zahraničí je víc než dost. Nové zázemí, nová škola/školka, noví kamarádi, nové vůně, chutě, zvuky... a teď by změnu mělo dítě pociťovat i doma?



Pokud se obáváte, že by pro vaše dítě mohl být nástup do školského zařízení v cizině složitý právě kvůli jazyku, **řešte situaci včas spoluobjevováním nejbližšího okolí.**

Navštěvujte hojně dětská hřiště, účastněte se aktivně místního komunitního života, přihlaste se na zájmové kroužky, kterých se můžete účastnit jako rodina. Zažívejte první krůčky v novém prostředí společně.

Děti umí navazovat přátelství mnohem spontánněji a často k tomu jazyk ani nepotřebují. Mohou vám pomoci v zabydlení se a navazování nových sociálních kontaktů. Navíc vás začnou později místní jazyk třeba i učit. Pomůžou vám rychleji se integrovat do nového života.

Na okraj:

V prosinci 2014 CDU (politická strana v Německu) začala prosazovat povinnost, aby migranti v zemi doma povinně mluvili pouze německy. Zvedla se velká vlna odporu stylem: „Pokud to tak bude, vypěstujeme si generaci migrantů, která nebude nikdy umět dobře mluvit německy, protože děti převezmou všechny chyby. Navíc dětem vezmete příležitost komunikovat s rodinou v zemi svého původu a vůbec sounáležitost s jejich kořeny. Mnohem lepší je vychovávat děti tak, aby cítily stejně silné pouto k zemi původu a také k Německu. Z takové konstelace budeme profitovat všichni.“

Závěrem si dovoluji poznámku:

nezaměňujeme tento předsudek s případy umělé vícejazyčnosti (tzn. pokud se jeden z rodičů např. české rodiny žijící v ČR rozhodne dítě vychovávat odlišným jazykem než česky).

U umělého bilingvismu hraje klíčovou roli fakt, že rodiče tento jazyk výborně ovládají, mají k němu velmi pozitivní vztah a touží, aby jejich dítě ovládalo nejen tento odlišný jazyk, ale také aby se seznámilo s příslušnou kulturou. V těchto případech musí být rodič schopen vytvářet neustále a v dlouhodobém horizontu adekvátní podmínky pro vícejazyčnou výchovu.

Pokud se to zadaří, je to skvělé. Ve světě existuje již spousta rodin, které to dokázaly.

Pokud se to nepodaří, hrozí tzv. semilingvismus. Tedy extrémní případy, kdy dítě neovládá ani jeden jazyk správně a tento deficit může u něj vyústit v závažné emoční poruchy. Takové případy mohou ostatně nastat v každé vícejazyčné rodině, pokud dospělí správně neodhadnou svoje schopnosti a pro dítě nenastaví přijatelná pravidla.



MÝTUS Č. 9

Vícejazyčné děti jsou popletené, neumí se vyjadřovat.

„Já mám to bildečko v pokoji na tišelku.“

= Obrázek mám v pokoji na stolečku.

- Připomíná vám tato věta něco?
- Slýcháváte také od svých ratolestí podobné obraty?
- A máte vy nebo vaše okolí pro takový projev pochopení?
- Nebo jste třeba zažili komentář typu:
„Vícejazyčné děti jsou popletené, neumí se vyjadřovat.“

Pro vícejazyčné děti bývá přirozené užívat více jazyků v rámci jedné věty.

Pro jednojazyčnou populaci to většinou zní divně.

Ale z psycholingvistického hlediska důvod k obavám není.

Jde o specifický projev typický pro vícejazyčně vychovávané děti, který patří k přirozenému procesu učení.

Vědci zjistili, že lidově řečeno 'pletení jazyků' není náhodné.

Vícejazyčné děti si z jiného jazyka systematicky půjčují slova, míchají např. skladbu věty nebo dokonce správně skloňují a časují cizí výrazy. **Jde o velmi dobře organizovaný proces, který má svá pravidla.**

Vícejazyčné děti musí ve svém prostředí neustále vyhodnocovat situaci a nepřetržitě aktivovat jeden z osvojených jazyků. **Pokud užívají výrazy z jiného jazyka, pomáhají si tak úplně a efektivněji se vyjadřovat.**



Ačkoliv monolingvní společnost vnímá takovou směsici velmi často negativně (a bohužel často to upomínají pedagogičtí pracovníci), **odborníci označují tento projev za schopnost kreativně nakládat s jazykem.**

Vliv na míchání jazyků má několik faktorů:

- věk dítěte a jeho aktuální stav (*únavou či pod vlivem stresu mícháme jazyky častěji*);
- úroveň znalosti (*schopnost užívat jazyk plynule*) a způsob osvojování si jazyka;
- téma rozhovoru závislé na obecném kontextu (*pokud dítěti chybí slovní zásoba, vypůjčí si automaticky slovo z jiného jazyka. Pokud chce dítě v rámci hovoru něčeho dosáhnout, přizpůsobí tomu formu komunikace*);
- konkrétní člověk, od kterého dítě jazyk přejímá, nebo dokonce se kterým dítě zvoleným jazykem hovoří (*např. dítě mluví jinak s člověkem, kterého zná a jinak s cizím, u starších dětí může mít na to vliv dokonce i postavení člověka, se kterým dítě hovoří*) atd.

Některé děti nemíchají vůbec, jiné trochu a další velmi mnoho.

Pokud se s tímto jevem u vícejazyčných dětí setkáte, nebojte se toho. Bez cíleného upozornění můžeme například smíšenou větu zopakovat ve správné podobě (nebo použít v jiném kontextu). Dítěti tak pomůžeme ukotvit si správnou formu.

Budte trpěliví a laskavě důslední. Situace se bude úměrně zlepšovat se stále dokonalejší schopností osvojené jazyky plnohodnotně užívat v běžném životě.

A ještě jedna drobnost, milí rodičové.

Ruku na srdce... Nemícháme v komunikaci se svými dětmi náhodou jazyky také třeba ve chvílích, kdy si rychle nedokážeme vzpomenout na správné slovíčko ve své mateřštině?

Zdroje

Bernd Kielhöfer, Sylvie Jonekeit: Zweisprachige Kindererziehung, 11. Auflage, 2006 Stauffenburg Verlag

Anja Leist-Villis: Elternratgeber Zweisprachigkeit, Informationen & Tipps zur zweisprachigen Entwicklung und Erziehung von Kindern, 2008 Stauffenburg Verlag

Monika Morgensternová: Bilingvismus a interkulturní komunikace, 2012 Wolters Kluwer ČR

Francois Grosjean: Psycholinguistika bilingvismu, 2019 nakladatelství Karolinum

Autoři

Na zpracování tohoto e-booku spolupracovali Kateřina Spiess-Velčovská, Simona Kühnelová a kolektiv nestátní neziskové organizace czentrum gUG (haftungsbeschränkt), která funguje jako zřizovatel a správce České školy bez hranic Rhein-Main a Slovenské školy Rhein-Main.

Všechna práva vyhrazena.

© 2021 Kateřina Spiess-Velčovská/czentrum gUG (haftungsbeschränkt)

Herausgeber: czentrum gUG (haftungsbeschränkt)

Autor: Kateřina Spiess-Velčovská

Umschlaggestaltung: Simona Kühnelová, Aleš Jurčíčka

Lektorat und Korrekturat: Simona Kühnelová

Das Werk, einschließlich seiner Teile, ist urheberrechtlich geschützt. Jede Verwertung ist ohne Zustimmung des Autors unzulässig. Dies gilt insbesondere für die elektronische oder sonstige Vervielfältigung, Übersetzung, Verbreitung und öffentliche Zugänglichmachung.

Dokument nekopírujte a dále nešířte. Zakoupením našich digitálních produktů přispíváte k rozvoji Průvodce vícejazyčnou výchovou.

Děkujeme, že respektujete autorská práva a oficiálním nákupem nám umožňujete zdarma vytvářet hodnotný obsah, který zveřejňujeme na našich stránkách.

Výraznou měrou tak přispíváte k šíření povědomí o vícejazyčné výchově u laické i odborné veřejnosti.



PRŮVODCE
VÍCEJAZYČNOU
VÝCHOVOU



ČESKÁ ŠKOLA
TSSCHECHISCHE SCHULE
RHEIN-MAIN



SLOVENSKÁ ŠKOLA
SLOWAKISCHE SCHULE
RHEIN-MAIN



CZENTRUM
GEMEINNÜTZIGE UG
(HAFTUNGSBESCHRÄNKT)

